

Stephen King

SREČNI NAJDITELJ

Prevod:
Anja Bakan

Z mislijo na Johna D. MacDonalda

»Zaklade življenja znova odkrijemo šele tedaj, ko se spustimo v brezno.«

Joseph Campbell

»Saj je vse en drek.«

Jimmy Gold

PRVI DEL:
ZAKOPANI ZAKLAD

1978

»Zbudi se, genialec.«

Rothstein se ni hotel zbuditi. Sanje so bile preveč prijetne. Pred njim se je pojavila njegova prva žena, kakršna je bila nekaj mesecev pred njuno poroko, ko je bila stara sedemnajst let in popolna od glave do pet. Gola in sijoča. Oba sta bila gola. On jih je štel devetnajst, za nohti je imel črno od motornega olja, toda njej je bilo vseeno, vsaj takrat, kajti sanjal je o prihodnosti in zanjo je bilo to vse, kar šteje. V njegove sanje je verjela še bolj kot on in imela je prav. Zdaj se je smejala in se stegovala po tistem delu njegovega telesa, ki ga je bilo najlažje prijeti. Hotel je dosanjati, takrat pa ga je nekdo stresel za ramo in sanje so se razblinile kot milni mehurček.

Ni imel več devetnajst let in ni živel v dvosobnem stanovanju v New Jerseyju, marveč mu je le še šest mesecev manjkalo do osemdesetega rojstnega dne, živel pa je na kmetiji v New Hampshiru, kjer ga bodo po smrti na njegovo željo tudi pokopali. V njegovi spalnici so bili trije moški. Na glavi so imeli smučarske maske: eden rdečo, drugi modro, tretji živo

rumeno. Ko jih je zagledal, se je poskušal prepričati, da se mu še vedno sanja – da so se prijetne sanje izrodile v môro, kot se rado zgodi – takrat pa je tista roka spustila njegovo ramo, ga zgrabila za nadlaket in ga zvelkla iz postelje, tako da je telebnil na tla. Udaril se je v glavo in kriknil.

»Nehaj,« je rekel tisti z rumeno masko. »Bi rad, da izgubi zavest?«

»Poglejta,« je pokazal tisti z rdečo masko. »Stari ima trdega. So morale biti pa res hude sanje.«

Moški z modro masko, ki ga je prej stresal, je rekel: »Samo scat ga. Pri njegovih letih ga samo še to spravi pokonci. Moj ded ...«

»Utihni,« je rekel tisti z rumeno masko. »Briga naju za tvojega deda.«

Rothstein je bil še vedno ovit v tančico sanj, a je kljub temu vedel, da je v težavah. V misli se mu je prikradla ena sama besedica: *vlom*. Pogledal je trojico, ki se je prikazala v njegovi spalnici, v ostareli glavi mu je kljuvalo (zaradi zdravil zoper strjevanje krvi se mu bo na desni strani naredila ogromna modrica) in nevarno šibko srce mu je negotovo razbijalo v prsih. Trojica mož v rokavicah in karirastih prehodnih jaknah se je grozeče dvigala nadenj. Vlomili so, on pa tule, pet milj od najbližjega mesta.

Rothstein se je zbral, kolikor je šlo, pregnal dremavico in si rekel, da je v vsem skupaj vendarle nekaj dobrega: če niso želeli, da jih vidi v obraz, so ga nameravali pustiti živega.

Mogoče.

»Gospodje,« je rekel.

Rumeni se je zasmejal in dvignil palec. »Super začetek, genialec.«

Rothstein je prikimal, kot bi dobil kompliment. Ošinil je uro na nočni omarici, videl, da je petnajst čez dve ponoči, nato pa se spet zazrl v Rumenega, ki bi bil lahko njihov vodja. »Denarja imam bolj malo, vendar vam ga z veseljem dam. Prosim le, da mirno odidete in me ne poškodujete.«

Veter je tulil in z jesenskim listjem obmetaval zahodno stran hiše. Rothstein je pomislil, da so prvič letos zagnali peč. Mar ni bilo še ravnokar poletje?

»Po naših podatkih ga imaš več kot 'bolj malo'.« To je pristavil Rdeči.

»Tišina.« Rumeni je Rothsteinu pomolil roko. »Vstani, genialec.«

Rothstein je sprejel ponujeno dlan, se tresoč spravil na noge, nato pa sedel na posteljo. Globoko je dihal, se je pa še predobro zavedal (samozavedanje je bilo zanj vse življenje tako blagoslov kot tudi prekletstvo), kakšen mora biti prizor, ki ga vidi trojica mož: starec v razvlečeni modri pižami, ki mu od las ni ostalo več kot nekaj belih štrlečih kosmov nad ušesi. Tak je postal pisatelj, ki se je v letu Kennedyjeve izvolitve pojavil na naslovnici revije *Time*: JOHN ROTHSTEIN, GENIALNI SAMOTAR AMERIKE.

Zbudi se, genialec.

»Kar nadihaj se,« je rekel Rumeni. Zvenel je pomirjujoče, toda Rothstein mu ni zaupal. »Potem gremo pa v dnevno sobo, kjer se pogovarja vsak normalen človek. Vzemi si čas. Pomiri se.«

Rothstein je dihal počasi in globoko in srce se mu je nekoliko umirilo. Poskusil je misliti na Peggy, na njene kot čajne skodelice velike prsi (majhne, a popolne) in njene dolge, gladke noge, toda sanje so izginile prav tako kot tudi Peggy, stara coprnica, ki

je zdaj živela v Parizu. Na njegov račun. Vsaj Yolande, s katero je v drugo poskusil najti zakonsko srečo, je bila mrtva, tako da ni bilo treba plačevati preživitine.

Vlomilec z rdečo masko je zapustil spalnico in Rothstein je iz delovne sobe zaslišal ropot. Nekaj se je prevrnilo. Slišal je odpiranje predalov, zatem spet zapiranje.

»Ti je že bolje?« je vprašal Rumeni, in ko je Rothstein prikimal, je pristavil: »No, potem pa pridi.«

Rothstein je pustil, da sta ga Modri na levi in Rumeni na desni odpeljala v majhno dnevno sobo. Brskanja po njegovi delovni sobi še ni bilo konec. Rdeči bo kmalu odprl omaro in umaknil njegove tri suknjiče in tri puloverje, s tem pa razkril sef. To je bilo neizogibno.

Prav. Samo da mi pustijo zvezke, sicer pa, le zakaj bi jih vzeli? Takele razbijače zanima samo denar. Verjetno sploh niso sposobni prebrati česa zahtevnejšega od pisem uredništvu Penthousa.

Kljub vsemu pa o moškem z rumeno masko ni bil prepričan. On je zvenel izobraženo.

V dnevni sobi so bile prižgane vse luči, zavese pa odstrte. Ponočnjaški sosede bi se morda vprašali, le kaj se dogaja v hiši starega pisatelja ... če bi sosede seveda imel. Najbližji so živeli dve miljii proč, ob glavni cesti. Ni imel prijateljev, obiskoval ga ni nihče. Občasnega akviziterja je nagnal. Rothstein je bil pač čudaški ostareli patron. Upokojeni pisatelj. Puščavnik. Plačeval je davke in pustili so ga pri miru.

Modri in Rumeni sta ga odpeljala k fotelju, obrnjenemu proti redko prižganemu televizorju, in ko ni takoj sedel, ga je Modri potisnil v stol.

»Počasi!« je bevsknil Rumeni, Modri pa je momljaje stopil korak nazaj. O, ja, glavni je bil Rumeni. Rumeni je imel vajeti v rokah.

Z dlanmi se je uprl ob kolena v žametnih hlačah in se sklonil k Rothsteinu. »Bi rad šilce česa močnega, da se sprostiš?«

»Če mislite alkohol, sem nehal pred dvajsetimi leti. Po nasvetu zdravnika.«

»Bravo. Hodiš na srečanja?«

»Saj nisem bil *alkoholik*,« je vzrožil Rothstein. Da se v tem trenutku razburja, je bilo noro ... ali pač? Kdo pa ve, kako se je treba obnašati, če te sredi noči moški s pisanimi smučarskimi maskami zvlečejo iz postelje? Pomislil je, kako bi opisal tak prizor, vendar se mu ni niti sanjalo; o takšnih dogodkih ni pisal. »Ljudje domnevajo, da je vsak belopolt pisatelj v enaindvajsetem stoletju *alkoholik*.«

»V redu, v redu,« je dejal Rumeni. Slišalo se je, kot da miri trmastega otroka. »Vodo?«

»Ne, hvala. Rad bi samo to, da vi trije greste, zato bom z vami iskren.« Spraševal se je, ali Rumeni razume najosnovnejše pravilo človeškega diskurza: ko kdo reče, da bo iskren, se v večini primerov pripravlja, da bo lagal, kot pes teče. »Moja denarnica je na komodi v spalnici. V njej je nekaj več kot osemdeset dolarjev. Nad kaminom je keramični čajnik ...«

Uperil je prst. Modri se je zasukal in pogledal, Rumeni pa ne. Rumeni je še vedno negibno preučeval Rothsteina in oči pod masko so bile videti skoraj tako, kot bi mu šlo na smeh. *Ni vžgalo*, si je mislil Rothstein, vendar je vztrajal. Zdaj, ko je bil čisto buden, je bil tudi razjarjen, ne le prestrašen, je pa vedel, da tega ne sme pokazati, sicer se mu ne piše dobro.

»Tam imam denar za gospodinjstvo. Petdeset ali šestdeset dolarjev. To je vsa gotovina, ki jo imam v hiši. Vzemite jo in pojdite.«

»Lažeš, jebenti,« je rekel Modri. »Veliko več imaš, stari. Vemo. Kar verjemi mi.«

In kot da bi bili na odru in bi bil ta stavek njegova iztočnica, je Rdeči iz delovne sobe zaklical: »Terna! Našel sem sef! In to velik!«

Rothstein je vedel, da ga bo moški z rdečo masko našel, toda srce mu je vseeno upadlo. Imeti gotovino doma je bilo neumno, za to ni imel nobenega drugega razloga kot le to, da ni maral kreditnih kartic in čekov in obveznic in podobnih mamljivih verig, s katerimi so se ljudje priklepali na neobvladljivi in sčasoma uničujoči aparat dolgov in potrošnje. Toda gotovina ga bo mogoče rešila. Gotovino se da nadomestiti. Zvezkov, ki jih je bilo več kot sto petdeset, pa ne.

»No, zdaj pa kombinacija,« je rekel Modri in tlesknil z orokavičenimi prsti. »Zini.«

Rothstein je bil skoraj dovolj jezen, da bi ga zavrnil, in jeza je bila, po Yolandinih besedah sodeč, zanj že vse življenje privzeto stanje (»Verjetno že od takrat, ko si bil v zibki, madonca,« je rekla), bil pa je tudi utrujen in prestrašen. Če se bo upiral, bodo kombinacijo iz njega izbezali s tepežem. Lahko bi ga celo še enkrat srčna kap, kar bi ga skoraj gotovo pokončalo.

»Če vam povem kombinacijo sefa – boste vzeli denar in odšli?«

»Gospod Rothstein,« je rekel Rumeni s tonom, ki se je zdel pristno prijazen (in prav zato tudi grotesken), »v tem položaju se ne morete o ničemer pogajati. Freddy, pojdi po torbe.«

Rothstein je začutil hladen prepih, ko je Modri oziroma Freddy odšel skozi kuhinjska vrata. Rumeni pa se je znova smehljajal. Rothsteinu je bil njegov nasmešek že zdaj odvraten. Tiste rdeče ustnice.

»No, dajmo, genialec – čivkni. Prej ko boš povedal, prej bo konec.«

Rothstein je zavzdihnil in zrecital kombinacijo Gardallovega sefa v omari svoje delovne sobe. »Dva leva vrtljaja do trojke, dva desna vrtljaja do enaintrideset, en vrtljaj v levo do osemnajst, desni vrtljaj do devetindevetdeset, nato pa nazaj na ničlo.«

Rdeče ustnice so se razlezele v nasmešek in prikazali so se zobje. »Lahko bi uganil. Datum tvojega rojstva je.«

Ko je Rumeni moškemu v omari zaklical kombinacijo, je Rothstein ugotovil nekaj neprijetnega. Modri in Rdeči sta prišla po denar in Rumeni si bo morda res vzel svoj delež, a dvomil je, da je denar glavni cilj moškega, ki ga je ves čas naslavljajal z *genialcem*. Kot da bi hotel to še poudariti, se je vtem spet pojavil Modri, z njim pa nov piš mrzlega zraka. Nosil je štiri prazne potovalke, po dve čez vsako ramo.

»Poslušajte,« je Rothstein rekel Rumenemu, prestregel njegov pogled in ga zadržal. »Nikar. V tistem sefu ni nič vrednega, samo denar. Prestalo so samo neke čečkarije, ki pa meni osebno veliko pomenijo.«

Iz delovne sobe se je zaslišal vzklik Rdečega: »Jebela cesta, Morrie! Zadetek v polno! Mater, tule je *ogromno* denarja! Še v ovojnicah iz banke! Na ducate jih je!«

Vsaj šestdeset, bi mu lahko povedal Rothstein, mogoče celo osemdeset. In v vsaki je štiristo dolarjev. Pošilja jih Arnold Abel, moj računovodja v New Yorku. Jeannie unovči čeke za stroške, ovojnice z denarjem prinese sem, jaz pa jih spravim v sef. Le da imam stroškov zelo malo, kajti Arnold v New Yorku plačuje tudi vse glavne račune. Vsake toliko dam Jeannie napitnino, ob božiču tudi poštarju, sicer pa zapravim zelo malo. To se je vleklo leta, in zakaj le? Arnold nikdar ne vpraša, čemu mi denar. Mogoče si misli, da sem dogovorjen s kakšno punco na poziv. Mogoče misli, da stavim na konje.

Ampak veš, kaj je zanimivo, bi lahko rekel Rumenemu (oziroma Morrieju). *Sebe* nisem nikdar vprašal. Prav tako kot se nikoli nisem vprašal, zakaj polnim zvezek za zvezkom. Nekatere reči pač so.

Vse to bi *lahko* rekel, vendar je molčal. Pa ne zato, ker Rumeni ne bi razumel, marveč zato, ker je tistile poznavalski rdeči nasmešek govoril, da pa mogoče vendarle bi.

In da bi mu bilo čisto vseeno.

»Kaj je še notri?« je zaklical Rumeni. Njegov pogled je bil ves čas prikovan na Rothsteina. »Škatle? Škatle za rokopise? Tako velike, kot sem ti rekel?«

»Niso škatle, zvezki so,« je poročal Rdeči. »Toliko jih je, da je sef nabasan do vrha, jebenti.«

Rumeni se je nasmehnil in Rothsteina še vedno gledal v oči. »Rokopis? Tako gre torej to, genialec?«

»Prosim,« je rekel Rothstein. »Pustite jih pri miru. Rokopisi še niso za tuje oči. Niso še nared.«

»In rekel bi, da tudi nikoli ne bodo. Pa saj ne delaš drugega, kot da kopičiš zaloge.« Iskrica v tistih očeh – Rothstein jo je sam pri sebi poimenoval irska iskrica – je izginila. »Sicer pa ti tako ali tako ni treba ničesar več objaviti, a ne? Navsezadnje nisi v nikakršni *finančni stiski*. Saj dobivaš tantieme od *Tekača*. In romana *Tekač gre v akcijo*. In romana *Tekač upočasni*. Od slovite trilogije o Jimmyju Goldu. Ponatis za ponatisom. Učno gradivo na kolidžih po vsej naši preljubi deželi. Po zaslugi nekaj spajdašenih profesorjev književnosti, ki mislijo, da sta vidva s Saulom Bellowom božji dar, si si med dodiplomskimi študenti zagotovil ciljno skupino neprostovoljnih kupcev. Lepo si si postlal, ne? Zakaj bi tvegjal in objavil kaj, kar bi mogoče okrnilo tvoj sloves, da si čisto zlato? Lahko se skrivaš tule in

se pretvarjaš, da zunanji svet ne obstaja.« Rumeni je zmajal z glavo. »Prijateljček, pri tebi besedna zveza *kompulzivni nadzor* dobi čisto nov pomen.«

Modri je postopal med vrati. »Kaj naj storim zdaj, Morrie?«

»Pojdij tjele h Curtisu. Spakirajta vse. Če v potovalkah ni dovolj prostora za vse zvezke, malo pobrskajta. Tudi takle zapečkar mora imeti vsaj kak kovček. In tudi s štetjem denarja ne zapravljajta časa. Čim prej bi se rad pobral od tod.«

»Okej.« Modri – Freddy – je odšel.

»Nikar ne počnite tega,« je rekel Rothstein, zgrožen nad tresavico v svojem glasu. Včasih je pozabil, kako star je že, nocoj pa ni.

Tisti po imenu Morrie se je sklonil k njemu in se skozi odprtine v rumeni maski z zelenkasto sivimi očmi zazrl vanj. »Nekaj me zanima. Če boš iskren, bomo zvezke mogoče pustili pri miru. Boš iskren z mano, genialec?«

»Poskusil bom,« je dejal Rothstein. »In nikoli si nisem tako pravil, veste. Ta vzdevek so mi dali pri reviji *Time*.«

»Stavim pa, da jim nisi poslal nobenega protestnega pisma.«

Rothstein ni rekel nič. Ti prasec, si je mislil. Ti kurčevi pametnjakar. Nič mi ne boš pustil, ni res? Čisto vseeno je, kaj rečem.

»No, zanima me pa tole – zakaj za božjo voljo nisi mogel pustiti Jimmyja Golda pri miru? Zakaj si ga moral tako povoziti?«

Vprašanje je bilo tako nepričakovano, da Rothstein sprva ni imel pojma, o čem Morrie sploh govori, pa čeprav je bil Jimmy Gold njegov najslavnejši lik, tisti, po katerem si ga bodo zapomnili (če si ga seveda sploh bodo po čem). Pri taisti reviji *Time*, kjer so Rothsteina označili za genialca, so Jimmyja Golda

opisali kot ‚ameriško ikono obupa v obljubljeni deželi‘. To je bilo bolj ali manj eno samo sranje, toda knjige so šle za med.

»Če mislite, da bi se moral ustaviti pri *Tekaču*, niste edini.« Lahko pa bi dodal: a taki ste redki. S knjigo *Tekač gre v akcijo* si je okrepil sloves pomembnega ameriškega pisatelja, *Tekač upočasni* pa je bil vrhunec njegove kariere: pozitivne kritike so kar deževale in dvainšestdeset tednov je bil na seznamu prodajnih uspešnic *New York Timesa*. Dobil je tudi državno nagrado za književnost – pa čeprav je ni prišel prevzet osebno. ‚*Iliada* povojne Amerike‘, so nekje zapisali, kar ni letelo le na zadnjo knjigo, marveč na celotno trilogijo.

»Ne pravim, da bi moral nehati pri *Tekaču*,« je rekel Morrie. »Roman *Tekač gre v akcijo* je bil prav toliko dober, če ne še boljši. Bila sta *pristna*. Ampak – zadnja knjiga? Stari, kakšno sranje. Oglaševanje? Mislim, *oglaševanje?*«

Rumeni je v tistem storil nekaj, zaradi česar je Rothsteina stisnilo v grlu, v želodcu pa se mu je naredila svinčena kepa. Počasi, skoraj preudarno si je snel rumeno smučarsko masko, prikazal pa se je obraz mladega moškega, značilen za bostonske Irce: rdeči lasje, zelenkaste oči, testeno bleda koža, ki jo bo sonce vedno ožgalo, nikoli pa ne bo porjavela. Za nameček pa še tiste čudne rdeče ustnice.

»Hiša v *predmestju*? Ford karavan na *dvorišču*? Žena in dva *mulčka*? Vsi se prodajo, si hotel povedati to? Vsi pogoltnejo strup?«

»V zvezkih ...«

V zvezkih sta še dva romana o Jimmyju Goldu, to je hotel reči, tista dva, ki skleneta krog. V prvem Jimmy spozna, kako plehko je njegovo predmestno življenje, in zapusti družino, službo in udobni connecticutski dom. Lepega dne vzame pot

pod noge, s seboj pa ima le nahrbtnik in pa tisto, v kar je oblečen. Prelevi se v starejšo različico fanta, ki je pustil šolo, se odpovedal svoji materialistični družini in se po prepitem vikendu tavanja po New Yorku odločil, da bo stopil v vojsko.

»Kaj je z zvezki?« je vprašal Morrie. »No, daj, genialec, zini. Povej mi, zakaj si ga moral potolči in še pohoditi.«

V romanu Tekaç gre na zahod *spet postane tak kot prej*, je želel reči Rothstein. *Tak, kakršen je bil na začetku*. Toda Rumeni je vmes že pokazal svoj obraz, zdaj pa je iz desnega prednjega žepa kariraste jakne vlekkel pištolo. Dajal je vtis, kot da mu je žal.

»Ustvaril si enega največjih likov ameriške literature, potem pa si se posral nanj,« je rekel Morrie. »Človek, ki stori kaj takega, si ne zasluži živeti.«

Jeza, ki je znova izbruhnila, je bila dobrodošlo presenečenje: »Če tako misliš,« je rekel John Rothstein, »nisi nikdar dojel niti besedice tistega, kar sem napisal.«

Morrie je vanj uperil pištolo. Ustje cevi je bilo kot črna luknja.

Rothstein je prav tako uperil artritično zverženi prst, kot da ima tudi on puško, in ko je videl, da je Morrie zamežikal in malce trznil, je občutil zadovoljstvo. »Kar nehaj s to svojo kretensko literarno kritiko. Naposlušal sem se je že davno, preden si se sploh rodil. Koliko jih pa sploh šteješ, dvaindvajset? Triindvajset? Kaj pa ti veš o življenju, kaj šele književnosti?«

»Dovolj, da vem, da se vsi vendarle ne prodajo.« Rothstein je v tistih irskih očeh presenečen ugledal solze. »Ne pridigaj mi o življenju, ti, ki si zadnjih dvajset let tičal tule in se skrival pred svetom kot podgana v luknji.«

Ko je Rothstein slišal ta prastari očitek – kako si drzneš zapustiti omizje slavnih? – je jeza v njem vzplamtela v pravi

pravcati gnev, tak gnev, ki te pahne v razbijanje kozarcev in brcanje v pohištvo, bes, ki bi ga prepoznali tako Peggy kot tudi Yolande, in tega je bil vesel. Raje umre med vpitjem kot pa cmihanjem in moledovanjem.

»Kako boš unovčil moje delo? Si pomislil na to? Domnevam, da si. Domnevam, da veš, da lahko mirne duše poskusiš prodati tudi ukradeno Hemingwayevo knjigo ali Picassovo sliko. Toda tvoja prijateljčka nista tako izobrazena kot ti, kaj? Slišim, kako govorita. Ali vesta, kar veš ti? Prepričan sem, da ne. Toda pokazal si jima pravi zaklad. Pred nosom si jima pomahal s korenčkom in rekel, da lahko vsak dobi malo. Mislim, da si tega sposoben. Mislim, da imaš na voljo tolmun izrazov. Le da je ta tolmun plitev.«

»Utihni. Govoriš kot moja mati.«

»Navaden tat si, prijateljček. In res neumno, da ukradeš nekaj, česar ne moreš nikoli prodati!«

»Utihni, genialec! Opozarjam te.«

Rothstein je pomislil: in če pritisne na petelina? Konec s tabletami. Konec z obžalovanjem preteklosti in konec z navlako minulih razpadlih zvez, ki so podobne dotrajanim avtom. Prav tako je konec z obsesivnim pisanjem, konec popisovanja zvezka za zvezkom, ki se kopičijo kot zajčji bobki po poljski stezi. Mogoče ne bi bilo tako slabo, če bi dobil kroglo v glavo. Boljše kot rak ali Alzheimerjeva, tisti prvinski strah in trepet vsakogar, ki si je z intelektom služil vsakdanji kruh. Časopisi bodo seveda polni mastnih naslovov, česar je bilo na pretek celo pred tisto prekleto zgodbo v *Timu* ... ampak če pritisne na petelina, mi jih ne bo treba brati.

»Zabit si,« je rekel Rothstein. Kar naenkrat je bil v nekakšni ekstazi. »Misliš, da si pametnejši od onih dveh, pa nisi. Onadva

vsaj razumeta, da se da gotovino zapraviti.« Nagnil se je naprej in se zastrmel v tisti blede, pegavi obraz. »Veš kaj, poba? Branje je na slabem glasu zaradi tipov, kot si ti.«

»Zadnje opozorilo,« je rekel Morrie.

»Jebi se s tem svojim opozorilom. Ti in tvoja mati. Ali me ustrelj ali pa se spokaj iz moje hiše.«

Morris Bellamy ga je ustrelil.